

نشریه علمی حسابداری مدیریت

دوره ۱۷ / شماره ۶۰ / بهار ۱۴۰۳

صفحه ۱۲۵ تا ۱۴۶

بررسی تأثیر حسابداری مدیریت استراتژیک بر عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری با نقش تعدیلگر الزامات نظام راهبری شرکتی

حسن کردانی^۱

مهدی خلیل پور^{۲*}

جواد رضانی^۳

سید جواد ابراهیمیان^۴

علی فلاح^۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۰۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۱۴

چکیده

در دهه گذشته، شیوه های حسابداری مدیریت استراتژیک توجه قابل ملاحظه ای را از سوی دانشگاهیان و سازمان های تجاری به خود جلب کرده است؛ حسابداری مدیریت استراتژیک به عنوان ساز و کاری آینده نگرانه به دنبال شناسایی و تجزیه و تحلیل داده های حسابداری مدیریت در مورد محصول یک شرکت در بازارها، ساختار هزینه آن و هزینه های رقبا و همچنین نظارت بر موقعیت استراتژیک شرکت و موقعیت رقبا است که در این بین، ابزارهای مختلفی از جمله سیستم اطلاعات حسابداری می تواند نقش مهمی در یکپارچه سازی، شفاف سازی و همسوسازی استراتژیک در شرکت داشته باشند و با کمک الزامات نظام راهبری که رویکردی حاکمیتی و مدیریتی در شرکت است، این مهم را تسهیل و تسریع ببخشند. هدف اصلی این پژوهش، بررسی تأثیر حسابداری مدیریت استراتژیک بر عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری با نقش تعدیلگر الزامات نظام راهبری شرکتی مذکور بوده است. برای نیل به این هدف که از منظر روش گردآوری داده ها توصیفی و از منظر نتیجه کاربردی است با به کارگیری پرسشنامه که پس از روایی سنجی لاوشه نسبت به اجرا و نظرسنجی از ۱۵۵ نفر مدیران و خبرگان فعال در شرکت های بورس اوراق بهادار تهران اقدام شد. نتایج تحقیق نشان داد که مؤلفه های رصد عوامل محیطی، تحلیل رقبا، برنامه ریزی استراتژیک و ارزیابی استراتژیک بر عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری با نقش تعدیلگر الزامات نظام راهبری شرکتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

کلمات کلیدی: حسابداری مدیریت استراتژیک - عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری - الزامات - نظام راهبری شرکتی - فرآیند

^۱ دانشجوی دکتری حسابداری، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی، نور، ایران. h.kordani@gmail.com

^۲ استادیار حسابداری، گروه حسابداری، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی نور، ایران (نویسنده مسئول) khalilpournmehdi@gmail.com

^۳ استادیار حسابداری، گروه حسابداری، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی نور، ایران. Javad.ramezani58@gmail.com

^۴ استادیار، حسابداری، گروه حسابداری، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی نور، ایران. Acc.ebrahimian@yahoo.com

^۵ استادیار، حسابداری، گروه حسابداری، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی نور، ایران. Fallahali55@yahoo.com

مقدمه

حسابداری سیستمی است که داده‌ها را جمع‌آوری، ثبت، ذخیره و پردازش می‌کند تا برای تصمیم‌گیرندگان اطلاعات تولید نماید (تیلاهون، ۲۰۱۹). بر اساس نظریه اقتضایی سیستم‌های اطلاعات حسابداری منجر به دستیابی به عملکرد بهینه در شرکت‌ها می‌گردد و نقش سیستم‌های اطلاعات حسابداری به عنوان ارتباطی پویا میان استراتژی‌های سازمان و معیارهای متداول حسابداری ایجاد می‌نماید. سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری نقش مهمی در کمک به سازمان برای پذیرش و حفظ یک موقعیت استراتژیک دارد. درستی اجرای سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری کمک مؤثری در بهبود عملکرد مدیر مالی خواهد داشت (شیرانی و همکاران، ۱۴۰۲). از دهه‌ی ۹۰ میلادی شرکت‌ها سرمایه‌گذاری‌های زیادی بر روی اجرا و پیاده‌سازی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری انجام دادند و فناوری آن به حسابداران معرفی شد و اهمیت خود را به دست آورد در حال حاضر بسیاری از شرکت‌ها سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری را پذیرفته‌اند و وارد مرحله پس از اجرا شده‌اند. اجرای موفقیت آمیز سیستم‌های اطلاعات حسابداری بستگی به عوامل مختلفی از جمله رویکردهای مدیریتی، ایجاد بسترهای اجرایی، ضمانت اجرایی مناسب، تعیین الزامات اساسی و ایجاد همسویی و همراستایی در بین لایه‌های مختلف و سطوح خرد و کلان سازمانی دارد؛ از این رو، توجه به الزامات راهبری شرکتی، می‌تواند این مهم را تحکیم ببخشد.

الزامات راهبری شرکتی شامل فعالیت‌های متنوعی است که با مدیریت شرکت‌ها مرتبط است. این امر بر عملکرد نهادهای اقتصادی و توانایی آن‌ها در جذب منابع مورد نیاز برای رشد اقتصادی تأثیر می‌گذارد. نظام راهبری شرکتی ناشی از جدایی مالکیت از مدیریت و واکنشی به مسأله‌ی نمایندگی است. حاکمیت شرکتی چارچوبی را برای هدایت و اداره مؤثر، کارآمد و صحیح بنگاه‌های اقتصاد و در جهت حداکثرسازی منافع سهامداران ایجاد می‌کند. این نظام در جهت حمایت و صیانت از حقوق و منافع تمامی سرمایه‌گذاران و سهامداران در شرکت و کاهش تضاد منافع بین مدیران و سهامداران ایجاد و تقویت می‌شود. این نظام راهبری ضمن ارائه چارچوب قانونی و مقرراتی برای تعیین

تغییر در محیط کسب و کار در دهه ۱۹۸۰ ارتباط حسابداری مدیریت سنتی را به چالش کشید و اصطلاح حسابداری مدیریت استراتژیک را با طیف وسیعی از روش‌ها برای رسیدگی به چالش‌های حسابداری مدیریت سنتی ایجاد شد. پیشرفت سریع فناوری و کاربرد آن در کسب و کار و تصمیم‌گیری، توسعه ابزارها در زمینه‌ی حسابداری مدیریت را بیشتر تشویق کرد. عوامل انگیزشی متعددی به عنوان دلایل پذیرش ابزارهای حسابداری مدیریت استراتژیک توسط کسب‌وکارها شناسایی شدند. توانایی ارزیابی اطلاعات رقبا، ابزارهایی برای پشتیبانی از فرآیند تصمیم‌گیری، تسهیل فرآیند مدیریت و کنترل هزینه چرخه عمر محصول، توسعه و پیشرفت حسابداری مدیریت استراتژیک با استفاده از هوش مصنوعی از جمله تحلیل هوش مصنوعی، کلان داده و بهبود عملکرد کسب و کار و استقرار سیستم‌های اطلاعات حسابداری عواملی که به عنوان دلایل اصلی کسب و کارها برای اتخاذ ابزارهای حسابداری مدیریت استراتژیک شناسایی شدند (عبدالله و همکاران، ۲۰۲۲). سیموندز اولین کسی بود که اصطلاح «حسابداری مدیریت استراتژیک» را در توسعه داد؛ وی حسابداری مدیریت استراتژیک را ابزاری توصیف کرد که به ارائه و تجزیه و تحلیل داده‌های حسابداری مدیریت در مورد یک شرکت و رقبا آن به منظور ایجاد و نظارت بر استراتژی کسب و کار کمک می‌کند؛ معرفی نمود؛ و آن را به عنوان ترکیبی از حسابداری مدیریت و مدیریت بازاریابی توصیف کردند که سازمان را قادر می‌سازد تا خود را در شرایط استراتژیک قرار دهد. لانگتلید و همکاران (۲۰۰۸) بیان کردند که حسابداری مدیریت استراتژیک یک نظریه یا یک زمینه نیست، بلکه اصطلاحی است که برای توصیف مجموعه‌ای از تکنیک‌ها، رویکردها، ابزارها و برنامه‌هایی که در تجزیه و تحلیل داده‌های رقبا و توسعه استراتژی‌های کاربردی مرتبط ضروری هستند، استفاده می‌شود. در این بین، سیستم‌های اطلاعات حسابداری به عنوان یکی از ابزارهای یکپارچه‌سازی اطلاعات به منظور اخذ تصمیمات استراتژیک توسط مدیران مطرح گردید. سیستم اطلاعات

ابزارهای حسابداری (کلیچووا و زاکیوا، ۲۰۲۱)، کیفیت خوب اطلاعات (گامایونی، ۲۰۲۰) پرداخته‌اند اما به طور توأمان الزامات راهبری شرکتی در راستای به کارگیری و بهره‌برداری مطلوب از سیستم‌های اطلاعات حسابداری با در نظر گرفتن اصول حسابداری مدیریت استراتژیک کمتر مورد بحث و بررسی تحقیقات قرار گرفته است؛ از همین رو در این مقاله محقق به این سؤال اساسی پاسخ می‌دهد که حسابداری مدیریت استراتژیک بر عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری با در نظر گرفتن الزامات نظام راهبری شرکتی چه تأثیری دارد؟

۲- مبانی نظری و پیشینه تحقیق

حسابداری مدیریت استراتژیک

علاقه بسیار زیاد و تحقیقات مختلف در حسابداری مدیریت استراتژیک به دلیل انتقادات گسترده منتشر شده از شیوه‌های حسابداری مدیریت سنتی آغاز شد که عمدتاً متمرکز بر امور داخلی بود و جهت‌گیری استراتژیک نداشت؛ بر اساس ادبیات گذشته در حسابداری بررسی شده از سال ۱۹۸۲ تا ۲۰۲۲، هیچ اتفاق نظری در مورد تعریف حسابداری مدیریت استراتژیک نبود؛ سیمون معتقد است که حسابداری مدیریت استراتژیک رشته‌ای است که علاقه شدید و رو به رشدی در بین بسیاری از محققان دارد، اما ویژگی‌های آن به وضوح تعریف نشده است و دیدگاه توافق‌شده‌ای درباره این‌که حسابداری مدیریت استراتژیک چیست و چگونه حسابداری مدیریت استراتژیک ممکن است در آن توسعه یابد وجود ندارد. ادبیات موجود در این زمینه هم ناهمگون و هم ناپیوسته است؛ به طور مشابه، با توجه به نظر نگوین و نگوین (۲۰۲۱) هیچ اجماع جهانی در مورد تعریف حسابداری مدیریت استراتژیک تا به امروز وجود ندارد، حتی اگر سیموندز (۱۹۸۲) اولین کسی بود که اصطلاح "حسابداری مدیریت استراتژیک" را ابداع کرد؛ دلیل آن این است که هر محقق هنگام تعریف حسابداری مدیریت استراتژیک از دیدگاه شخصی متفاوتی نگاه می‌کند، با این

روابط و مسئولیت‌های میان سهامداران، اعضای هیئت مدیره، مدیرعامل و سایر ذینفعان به دنبال آن است که تضمین عملکرد رقابتی لازم جهت صحت و سلامت فعالیت‌ها و حصول اطمینان نسبت به رعایت حقوق ذینفعان و ارائه معیارها و مکانیزمهای نظارت و کنترل بر فعالیتهای مدیران و الزام پاسخگویی آنها راجع به فعالیتهای خود در جایگاه مدیرعامل را فراهم آورد (جلالی و رحمان سرشت، ۱۴۰۰). در سالیان اخیر، راهبری شرکتی تبدیل به موضوعی با اهمیت در بخش مدیریت شده است و این به واسطه نقش مهمی است که حاکمیت شرکتی در تعیین سلامت اجتماع ایفا می‌کند (بکائی و همکاران، ۱۳۹۱).

از آنجایی که سیستم‌های اطلاعات حسابداری، محل تقاطع منطقی دو موضوع گسترده حسابداری استراتژیک و سیستم اطلاعات مدیریت است و آنچه در هر دو رشته حسابداری و سیستم اطلاعات مدیریت مشترک است، توجه محوری به اطلاعات است. حسابداری به خود اطلاعات مالی گرایش دارد، در حالی که سیستم اطلاعات مدیریت بیشتر به سیستم‌هایی پوشش می‌دهد که اطلاعات را تولید می‌کنند. سیستم اطلاعات حسابداری دو هدف عمده دارد که شامل: - ارائه اطلاعات برای عملیات و نیازهای قانونی و ارائه اطلاعات برای تصمیم‌گیری.

برای رسیدن به این هدف‌ها دو فعالیت عمده وجود دارد که عبارتند از پردازش اطلاعات و پردازش مبادلات. دغدغه‌ی اصلی تحقیق که محققین به دنبال بررسی آن هستند، ضرورت توجه به حوزه استراتژی مالی در قالب طرح حسابداری مدیریت استراتژیک است به عبارت دیگر، روند دستیابی به اهداف مالی در بلندمدت از گذرگاه سیستم اطلاعات چگونه باید باشد و نظام راهبری شرکتی به عنوان چارچوب مدیریتی و تصمیم‌گیری چه ارتباطی با این مقوله‌ها دارد. در این بین، تحقیقات قبلی در مورد استفاده از الزامات نظام راهبری شرکتی در شئون مختلف حسابداری از جمله مسئولیت‌پذیری اجتماعی (محمدی و همکاران، ۱۴۰۰)، ساختار سرمایه (کریمی و اشرفی، ۱۳۹۰)؛ کیفیت اطلاعات حسابداری (۱۳۹۸)؛ مدیریت استراتژیک و حسابداری مدیریت (سحری و پورزمانی، ۱۴۰۱)، توسعه

مسئولانه عمل می‌نمایند (خواجه‌وی و همکاران، ۱۳۹۷). هدف نهایی نظام راهبری شرکت‌ها آن می‌باشد که علاوه بر کاهش مشکلات نمایندگی و همسوسازی منافع کارگزار با منافع کارگزار، منافع تمام گروه‌های ذی نفع در شرکت‌ها و واحدها را نیز تأمین نماید (باقرزادگان و خانمحمدی، ۱۳۹۸).

سیستم اطلاعات حسابداری

آغاز پژوهش‌های مرتبط با سیستم اطلاعاتی حسابداری به دهه‌ی ۱۹۹۰ بر می‌گردد. در اکثریت این پژوهش‌ها نحوه‌ی تأثیرگذاری سیستم اطلاعاتی یکپارچه بر حسب واکنش بازار سهام و عملکرد سازمانی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت (آچت و همکاران، ۲۰۱۴)؛ اما موضوع مطالعه‌ی برخی دیگر از پژوهش‌ها، رابطه‌ی بین سیستم اطلاعاتی یکپارچه با حسابداری مدیریت و کنترل بود (چت من و کین، ۲۰۰۹). طبق نتایج پژوهش‌های صورت گرفته، اغلب رابطه‌ی فوق یک طرفه بود (دهو و موریتسن، ۲۰۰۵). در نقطه‌ی مقابل، نتایج پژوهش رام و رود (۲۰۰۷) نشان داد که ممکن است ارتباط بین سیستم اطلاعاتی یکپارچه و حسابداری مدیریت، دو طرفه باشد. زیرا کاربران به طور تدریجی قادر به تنظیم مجدد سیستم‌های خود بوده و این امر می‌تواند در طی یک دوره‌ی زمانی منجر به وقوع تغییرات گسترده شود. به اعتقاد وگنر و همکاران (۲۰۱۱) اصلاحات پس از اجرا، مستلزم تنظیم مجدد سیستم برنامه‌ریزی منابع سازمانی با هدف انطباق با عملکرد سیستم‌های اولیه مرتبط با ماژول اصلی حسابداری است. در صورت استفاده از سیستم اطلاعاتی یکپارچه، به کارگیری سیستم برنامه‌ریزی منابع سازمانی تأثیر معناداری بر تکنیک‌های حسابداری مدیریت نخواهد داشت (اسکی پنز و جزایری، ۲۰۰۳ به نقل از نظری‌پور، ۱۳۹۵). در مقابل، رام و رود (۲۰۰۷) معتقدند که به کارگیری سیستم برنامه‌ریزی منابع سازمانی باعث ثبات و پایداری رویه‌های حسابداری خواهد شد.

حال ویژگی مشترک حسابداری مدیریت استراتژیک که در اکثر مطالعات به وضوح قابل ذکر است عبارتند از: جهت گیری محیط پیرامونی، داده‌های مالی و غیر مالی و رصد پیشران‌ها و محرک‌های محیطی و اتخاذ راهبردهای بلندمدت. تعریف حسابداری مدیریت استراتژیک توسط سیموندز (۱۹۸۲) ارائه و تجزیه و تحلیل اطلاعات حسابداری مدیریت در مورد یک تجارت و رقبا آن بود که می‌واند برای نظارت و توسعه استراتژی کسب و کار به کار رود؛ وی خاطر نشان کرد که حسابداران مدیریت به طور بالقوه باید نقش بزرگتری در تحلیل رقبا داشته باشند که بیش از نقش حسابدار مدیریت فعلی که بیشتر درون گرا بود، بیرونی گرا باشد. نگوین و نگوین (۲۰۲۱) این تعاریف را خلاصه کردند تا شامل سه ویژگی مشترک باشند: همه آنها هنگام تصمیم گیری بر اساس تمام داده‌های مالی و غیر مالی به محیط خارج از سازمان گرایش دارند و همگی جهت گیری بلندمدت دارند.

الزامات نظام راهبری شرکتی

نظام راهبری شرکتی مجموعه‌ای از ساز و کارهای کنترلی درون شرکتی و برون شرکتی می‌باشد که موجب برقراری تعادل مناسب میان حقوق صاحبان سهام از یکسو و نیازها و اختیارات هیأت مدیره از سوی دیگر شده و در نهایت این مکانیزمها اطمینان معقولی را برای صاحبان سهام و تهیهکنندگان منابع مالی و سایر گروه‌های ذینفع، مبنی بر اینکه سرمایه‌گذاری آنها با سود مناسبی برگشت داده خواهد شد، فراهم می‌سازد (امیرکبیری و همکاران، ۱۳۹۷). تعاریف گسترده از نظام راهبری شرکتی نشان دهنده آن می‌باشد که شرکت‌ها در برابر کل جامعه، نسل‌های آینده و منابع طبیعی (محیط زیست) مسئولیت دارند. در این دیدگاه، نظام راهبری شرکتی موانع و اهرم‌های تعادل درون سازمانی و برون سازمانی برای شرکت‌ها می‌باشد که تضمین می‌کند آن‌ها مسئولیت خود را نسبت به تمام ذینفعان انجام می‌دهند و در تمام زمینه‌های فعالیت تجاری، به صورت

پیشینه تحقیق

به طور خلاصه پیشینه تحقیق در قالب جدول (۱) ارائه شده است:

محقق	سال	موضوع تحقیق	روش تحقیق
آذر و همکاران	۱۴۰۰	بررسی ارتباط حسابداران مدیریت و حسابداری مدیریت استراتژیک و رابطه آن با فرهنگ سازمانی و سیستم های اطلاعاتی	رگرسیون خطی و رگرسیون سلسله مراتبی
رودباری و کردستانی	۱۴۰۰	وضعیت حسابداری مدیریت استراتژیک در ایران: رویکرد تکنیکی - مدیریتی	تحلیل کیفی
احمدی و معطوفی	۱۳۹۹	بررسی حسابداری مدیریت استراتژیک بر تصمیم گیری مالی مدیران: مطالعه موردی بانک استان گلستان	آزمون فرض
کهریزسنگی و بخردی نسب	۱۳۹۸	نقش راهبردی شرکتی در حسابداری مدیریت استراتژیک	رگرسیون چندگانه
زارع	۱۳۹۷	بررسی میزان استفاده مدیران شهرداری شیراز از اطلاعات سیستم حسابداری مدیریت در	اکتشافی از نوع نظرسنجی

بودجه‌ریزی	
ادیبی‌زاده و کاشی	۱۳۹۷ نقش عوامل موفقیت شرکت‌ها بر انتخاب بهینه سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در شرکت PER
گانوان و همکاران	۲۰۲۳ تأثیر کیفیت سیستم اطلاعات حسابداری، کیفیت اطلاعات حسابداری و امنیت سیستم اطلاعات حسابداری بر رضایت کاربر نهایی محصول کاربردی سیستم
سوسانتو	۲۰۲۳ بررسی تأثیر سیستم اطلاعات حسابداری بر کارایی وظایف در سازمان‌های دولتی بخش مالزی
کلیچووا و زاکیروا	۲۰۲۱ توسعه ابزارهای حسابداری مدیریت استراتژیک
گامایونی	۲۰۲۰ بررسی تأثیر سیستم اطلاعات مدیریت حسابداری بر کیفیت و حاکمیت خوب در سازمان
یوسف	۲۰۱۹ بررسی تأثیر سیستم اطلاعاتی مدیریت مالی بر حسابداری و شفافیت مالی

تخمین مدل براساس شبکه عصبی امکان‌پذیر بوده و به ترتیب انتظارات مشتریان، رضایت مشتری، نوآوری، موفقیت اجتماعی، رضایت کارکنان، مزیت رقابتی بر انتخاب بهینه سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری تأثیرگذار است.

سودمندی از طریق سیستم اطلاعات حسابداری بر کیفیت حسابداری اطلاعات تأثیر مثبت و معنی داری دارد.

سیستم اطلاعاتی حسابداری تأثیر قابل توجهی بر کارایی شرکت در موارد مربوط به بودجه‌بندی، گزارشگری مالی، حسابرسی و کنترل مالی شرکت دارد.

به منظور بهبود نظم سازمان حسابداری مدیریت استراتژیک در شرکت‌ها، پیشنهاد می‌شود از مدل یگپارچگی اطلاعاتی استفاده شود که انواع محصولات، گروه‌های مشتریان را پوشش می‌دهد و بر اساس آن می‌توان گزارش‌های سودآوری را تشکیل داد. اطلاعات ارائه شده در این گزارش مبنایی برای تصمیم‌گیری‌های مدیریتی در خصوص بهبود روند شکل‌گیری ارزش در شرکت‌های کشاورزی است. جعبه ابزار تحلیلی حسابداری مدیریت استراتژیک، که برای تحقیق در مورد محصولات، مشتریان (گروه‌های مشتری) استفاده می‌شود، به شما امکان می‌دهد اطلاعات مرتبط، قابل اعتماد و با کیفیت بالا را به دست آورید که به شکل‌گیری پایه‌ای قابل اعتماد برای توسعه منطقی، عینی و بیشتر کمک می‌کند. تصمیمات مهم مدیریت استراتژیک موثر برای یک چشم‌انداز بلند مدت.

سیستم اطلاعات مدیریت حسابداری می‌تواند به طور مستقیم یا غیرمستقیم از طریق کیفیت اطلاعات به عنوان متغیر میانجی بر حکمرانی خوب تأثیر بگذارد.

سیستم اطلاعات حسابداری به افزایش کارایی، شفافیت و پاسخگویی مدیریت مالی عمومی منجر می‌شود.

معادلات ساختاری

رگرسیون فازی

آزمون فرضیه

تحلیل سیستماتیک

معادلات ساختاری

مطالعه کیفی

شکاف نظری و نوآوری تحقیق

با بررسی صورت گرفته از تحقیقات داخلی و خارجی در زمینه سیستم‌های اطلاعات حسابداری و حسابداری مدیریت استراتژیک و نظام راهبری شرکتی، مؤلفه‌ها و عوامل مختلفی در پیاده‌سازی مطلوب سیستم‌های اطلاعاتی در تحقیقات اشاره شده‌اند که شامل در نظر گرفتن نقش محور ذینفعان، ایجاد مزیت رقابتی (ادیبی

زاده و کاشفی، ۱۳۹۷)، توجه به عنصر عملکرد مالی در سیستم‌های اطلاعاتی (شوازی، ۱۳۹۷)، همترازی اطلاعاتی بین ذینفعان (ظهیری، ۱۳۹۵)، ارتقاء کیفیت اطلاعات (گامایونی، ۲۰۱۹)، انعطاف‌پذیری و چابکی (تریگو و همکاران، ۲۰۱۸) همچنین در مورد استفاده از الزامات نظام راهبری شرکتی در شئون مختلف حسابداری از جمله مسئولیت‌پذیری اجتماعی (محمدی و

تغییر راهبردها و سیاست‌های اجرایی خود اقدام نمایند در این بین بر اساس نظرات محققین شامل (ادیبی زاده و کاشفی، ۱۳۹۷)، (شوازی، ۱۳۹۷)، (ظهیری، ۱۳۹۵)، (گامایونی، ۲۰۱۹)، حسابداری مدیریت استراتژیک شامل مجموعه عواملی است که شرکت‌ها و سازمان‌ها را در تحلیل و رصد عوامل استراتژیک جهت دستیابی به اهداف استراتژیک یاری می‌دهد. تحلیل استراتژیک و شناسایی عوامل محیطی می‌تواند نقش تعیین کننده‌ای در پیشبرد اهداف سیستم‌های اطلاعات حسابداری ایفا نماید به همین منظور در این تحقیق محققین فرضیه‌ی اول خود را جهت اثبات منطقی این مورد، به صورت ذیل بیان نمودند:

- **فرضیه اول: رصد عوامل محیطی شرکت بر عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری تأثیر مثبت و معناداری دارد.**

از آنجایی که سیستم‌های اطلاعات حسابداری با هدف ارائه‌ی تحلیل‌ها و گزارشات بهنگام و قابل استناد به منظور تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مدیران ارشد در سازمان‌های اقتصادی پیاده‌سازی می‌شود، لزوم توجه به برنامه‌ریزی استراتژیک به عنوان یکی از مصادیق مهم حسابداری مدیریت استراتژیک، می‌تواند حائز اهمیت باشد. بر اساس نظر شیرانی و همکاران (۱۴۰۲)، سیستم اطلاعات حسابداری منجر به دستیابی به عملکرد بهینه در سازمان می‌گردد و نقش سیستم‌های اطلاعات حسابداری به عنوان ارتباطی پویا میان استراتژی‌های سازمان و معیارهای متداول حسابداری ایجاد می‌نماید. سیستم‌های اطلاعاتی نقش مهمی در کمک به سازمان برای پذیرش و حفظ یک موقعیت استراتژیک دارد بنابراین برنامه‌ریزی استراتژیک از گذرگاه سیستم‌های اطلاعات حسابداری می‌تواند در دستیابی به عملکرد بهینه و مطلوب شرکت‌ها تأثیرگذار باشد بنابراین فرضیه دوم تحقیق به شرح ذیل مطرح می‌شود:

- **فرضیه فرعی ۲: برنامه‌ریزی استراتژیک مالی بر عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری تأثیر مثبت و معناداری دارد.**

همکاران، (۱۴۰۰)، ساختار سرمایه (کریمی و اشرفی، ۱۳۹۰)؛ کیفیت اطلاعات حسابداری (۱۳۹۸)؛ مدیریت استراتژیک و حسابداری مدیریت (سحری و پورزمانی، ۱۴۰۱)، توسعه ابزارهای حسابداری (کلیچووا و زاکیرا، ۲۰۲۱)، کیفیت خوب اطلاعات (گامایونی، ۲۰۲۰) پرداخته‌اند اما به طور توأمان الزامات راهبری شرکتی در راستای به کارگیری و بهره‌برداری مطلوب از سیستم‌های اطلاعات حسابداری با در نظر گرفتن اصول حسابداری مدیریت استراتژیک کمتر مورد بحث و بررسی تحقیقات قرار گرفته است؛ نتایج نظری ارائه شده در این بخش، سه سهم منحصر به فرد در ادبیات مربوط به سیستم‌های اطلاعات حسابداری و علم تصمیم‌گیری استراتژیک و نظام راهبری شرکتی وجود دارد. زمینه نظری که در این مقاله ارائه می‌شود نوآورانه است و بر اساس شکاف تحقیق بررسی شده، صورت گرفته است، زیرا روش‌هایی را برای بهینه‌سازی سیستم‌های اطلاعات حسابداری ارائه شده است جنبه‌ی استراتژیک و بلندمدت ندارد و با توجه به شرایط محیطی و در چارچوب الزامات نظام راهبری شرکتی راهکارهایی وجود ندارد. به طور کلی بر اساس بررسی مقالات و پژوهش‌های مرتبط، نوآوری تحقیق را می‌توان به صورت موارد ذیل مطرح نمود:

- توجه به اهداف حسابداری مدیریت استراتژیک در پیاده‌سازی سیستم‌های اطلاعات حسابداری با توجه به شرایط محیطی حاکم بر کشور به ویژه در سطح شرکت‌های بورس اوراق بهادار؛
- ایجاد یک چارچوب علمی جهت ارتباط بین سه مقوله‌ی مهم و اساسی در حوزه‌ی حسابداری و مالی یعنی حسابداری مدیریت استراتژیک، سیستم‌های اطلاعات حسابداری و نظام راهبری شرکت

تبیین فرضیه‌های تحقیق

شرکت‌های سرمایه‌گذاری و بورسی به دلیل وضعیت اقتصادی، سیاسی، قانونی، فرهنگی و... دستخوش تغییرات و تحولات مختلفی به منظور دستیابی به اهداف خود می‌شوند از این رو نیاز است تا با تحلیل عوامل محیطی نسبت به

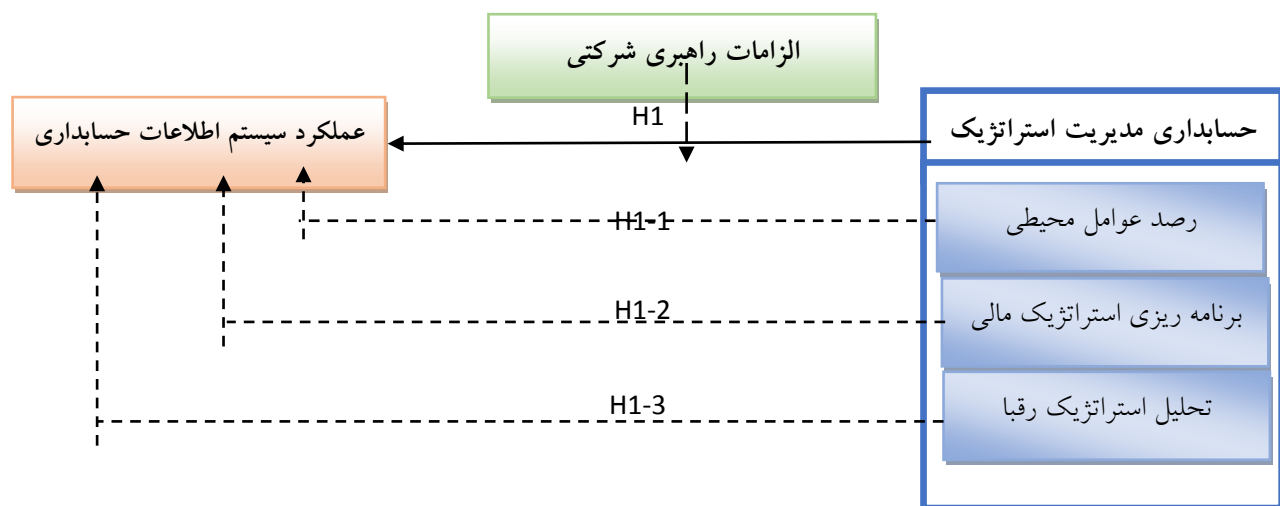
الزامات راهبری شرکتی، حسابداری مدیریت استراتژیک و سیستم‌های اطلاعات حسابداری به عنوان یکی از مهمترین مقوله‌های مطرح شده در تحقیقات علمی حوزه‌ی مالی و حسابداری بوده است که شامل (ادیبی زاده و کاشفی، ۱۳۹۷)، (شوازی، ۱۳۹۷)، (ظهیری، ۱۳۹۵)، (گامایونی، ۲۰۱۹)، (تریگو و همکاران، ۲۰۱۸)، (محمدی و همکاران، ۱۴۰۰)، (کریمی و اشرفی، ۱۳۹۰)؛ (۱۳۹۸)؛ (سحری و پورزمانی، ۱۴۰۱)، (کلیچووا و زاکیرا، ۲۰۲۱)، (گامایونی، ۲۰۲۰) می‌شود. بر اساس متغیرهای مهم و اساسی مطرح شده، فرضیه چهارم تحقیق به شرح ذیل است:

- **فرضیه اصلی: حسابداری مدیریت استراتژیک بر عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری با نقش تعدیلگر الزامات راهبری شرکتی تأثیر مثبت و معناداری دارد.**

بر اساس مفروضات ارائه شده در بخش قبلی، مدل مفهومی کلی تحقیق به صورت شکل (۱) می‌باشد:

امروزه رقابت موجود در بازارها با گستردگی بیشتری نسبت به گذشته همراه است. بسیاری از شرکت‌ها تلاش می‌کنند تا با تدوین استراتژی‌های رقابتی مناسب، مزیت رقابتی را بدست آورند و با افزایش میزان رقابت‌پذیری محصولات خود، زمینه رشد و پیشرفت شرکت را فراهم سازند. افزایش ارزش برای مشتریان به منظور دستیابی به مزیت رقابتی، ارتباط نزدیکی با انتخاب دقیق استراتژی توسط شرکت دارد (مرادی و سپهوندی، ۱۳۹۴) و سیستم‌های اطلاعات حسابداری با توجه به زیرسیستم‌های خود می‌تواند مدیران را در مسیر شناسایی و تحلیل رقبا یاری نماید؛ بر اساس نظر (سحری و پورزمانی، ۱۴۰۱)، (کلیچووا و زاکیرا، ۲۰۲۱)، (گامایونی، ۲۰۲۰) سیستم‌های اطلاعات حسابداری با در اختیار داشتن قابلیت‌هایی نظیر تحلیل فنی، مالی رقبا و ارائه گزارش‌های مناسب با توجه به شرایط بازار سرمایه-گذاری، می‌تواند مدیران را در دستیابی به اهداف استراتژیک مالی کمک نماید. فرضیه سوم تحقیق بر اساس موارد فوق به شرح ذیل است:

- **فرضیه فرعی ۳: تحلیل استراتژیک رقبا بر عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری تأثیر مثبت و معناداری دارد.**

شکل (۱): مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق

این پژوهش، از آنجایی که به دنبال بررسی یکی از عارضه‌ها و دغدغه‌های شرکت‌های بورس اوراق بهادار در راستای استقرار سیستم‌های اطلاعات حسابداری است از نوع هدف به صورت کاربردی و از نوع گردآوری داده‌ها به صورت توصیفی - همبستگی است.

جامعه و نمونه‌ی آماری تحقیق

در این روش محقق از یک جدول از پیش تعیین شده (جدول مورگان) استفاده می‌کند و به ازای تعداد جامعه آماری (N)، تعداد نمونه آماری پژوهش خود را تعیین می‌کند. زمانی که نه از واریانس جامعه و نه از احتمال موفقیت یا عدم موفقیت اطلاع داریم نمیتوان از فرمول‌های آماری برای برآورد حجم نمونه استفاده کرد. در این پژوهش نمونه‌گیری به صورت تصادفی از بین مدیران ارشد، میانی و عملیاتی در شرکت-های بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد طبق فرمول کوکران ۳۷۶ نفر انتخاب شده است:

جدول ۳: فراوانی و درصد فراوانی مربوط به آمار جمعیت شناختی

سابقه کاری		
درصد فراوانی	فراوانی	محدوده سابقه کاری
۱۷	۲۰	بین ۱ تا ۵ سال
۲۲	۳۷	بین ۶ تا ۱۰ سال
۱۸	۲۷	بین ۱۱ تا ۱۵ سال
۲۰	۳۳	بین ۱۶ تا ۲۰ سال
۲۳	۳۸	بین ۲۰ تا ۲۵ سال
۱۰۰	۱۵۵	جمع
سن پاسخ دهندگان		
درصد فراوانی	فراوانی	محدوده سنی
۱۸	۳۱	بین ۲۰ تا ۳۰ سال
۲۷	۴۰	بین ۳۱ تا ۴۰ سال
۳۱	۴۶	بین ۴۱ تا ۵۰ سال
۲۱	۳۸	بین ۵۱ تا ۶۰ سال
۱۰۰	۱۵۵	جمع
مدرک تحصیلی		
درصد فراوانی	فراوانی	مدرک تحصیلی
۴۴	۶۷	حسابداری
۳۲	۵۰	مدیریت مالی
۲۴	۳۸	مهندسی مالی
۱۰۰	۱۵۵	جمع

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

پس از تعیین جامعه‌ی آماری و حجم نمونه مورد نظر و تهیه پرسشنامه‌ها، مجوزهای لازم از شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران، گرفته شد. پس از انجام این مراحل، توزیع پرسشنامه‌ها میان مدیران و کارشناسان آغاز گردید. در ابتدا توضیحاتی درباره‌ی شیوه‌ی پاسخ‌دهی به سؤالات، هدف پژوهش و ضرورت همکاری صادقانه به آزمودنی‌ها ارائه گردید و از آن‌ها خواسته شد تا با دقت به تمامی سؤالات پاسخ دهند. پس از جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات، کار نمره-گذاری پاسخ‌نامه‌ها، داده‌های حاصل جهت تجزیه و تحلیل آماری از طریق نرم افزار SPSS و PLS محاسبه گردید. در ادامه روش و مراحل معادلات ساختاری ارائه می‌شود:

روش مدل‌سازی مسیر PLS توسط وولد (۱۹۹۲) توسعه داده شد و الگوریتم معادلات ساختاری اساساً دنباله‌ای از رگرسیون‌ها بر حسب وزن بردارها است. بردارهای وزنی به دست آمده در همگرایی معادلات نقطه ثابت را محاسبه می‌کند؛ الگوریتم اصلی معادلات ساختاری، همانطور که توسط لاهمولر (۱۹۸۹) پیشنهاد شد و در *SmartPLS* پیاده سازی شد، شامل سه مرحله زیر است:

- مرحله ۱: تخمین تکراری امتیازهای متغیر پنهان شامل یک روش تکراری ۴ مرحله ای است که تا زمانی که همگرایی به دست آید (یا به حداکثر تعداد تکرارها برسد) تکرار می شود.
- مرحله ۲: برآورد وزن بیرونی / بارگذاری و ضرایب مسیر؛

• مرحله ۳: برآورد پارامترهای مکان.

یافته‌ها

برای سنجش متغیرهای مدل، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است که این پرسشنامه بر مبنای داده‌های استخراج شده از تحقیقات گذشته و به صورت محقق ساخته می‌باشد. در تحقیق حاضر جهت سنجش اعتبار پرسشنامه از روایی ظاهری و محتوایی، روایی واگرا، روایی عامل و تشخیصی استفاده شده است که گویه‌های پرسشنامه را مورد تأیید قرار می‌دهند. برای تعیین روایی محتوایی پرسشنامه تحقیق، ابتدا پرسشنامه اولیه را که از بخش مبانی نظری به دست آمد بود و بین ۱۰ نفر صاحب نظر و خبره مرتبط با

موضوع تحقیق، که متشکل از اساتید دانشگاهی و متخصصان حوزه‌ی حسابداری و مدیریت مالی می‌باشند توزیع شد و از آن‌ها خواسته شده که به این سؤال پاسخ دهند، آیا هر کدام از گویه‌ها، مقوله‌ی اصلی مربوطه و نهایتاً موضوع مقاله را مورد سنجش قرار می‌دهند یا خیر؟ پس از تکمیل و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و تجزیه و تحلیل اطلاعات اولیه با استفاده از روش لاوشه، نسبت به روایی محتوا اقدام شد و روایی احراز گردید. به منظور اطمینان از پایا بودن پرسشنامه و هم‌سانی درونی سؤال‌ها، ضریب آلفای کرونباخ برای نمونه مقدماتی محاسبه شد. مقدار آلفای به دست آمده در جدول (۴) ارائه شده است:

جدول ۴: فراوانی و درصد فراوانی مربوط به آمار جمعیت شناختی

متغیرها	ضریب آلفای کرونباخ	ضریب پایایی ترکیبی	میانگین واریانس استخراجی
	(Alpha>0.7)	(Cr>0.7)	(AVE>0.5)
حسابداری مدیریت استراتژیک	0.754	0.808	0.570
عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری	0.858	0.904	0.701
الزامات راهبری شرکتی	0.888	0.913	0.601

سازه ای به شرح جدول (۵) آورده شده است. همانطور که در جدول ملاحظه می‌شود بارهای عاملی متغیرها همگی بالا ۰/۴ می‌باشد، در نتیجه می‌توان پایایی و روایی سازه‌ای سنجه‌های مدل پژوهش را نیز تایید کرد.

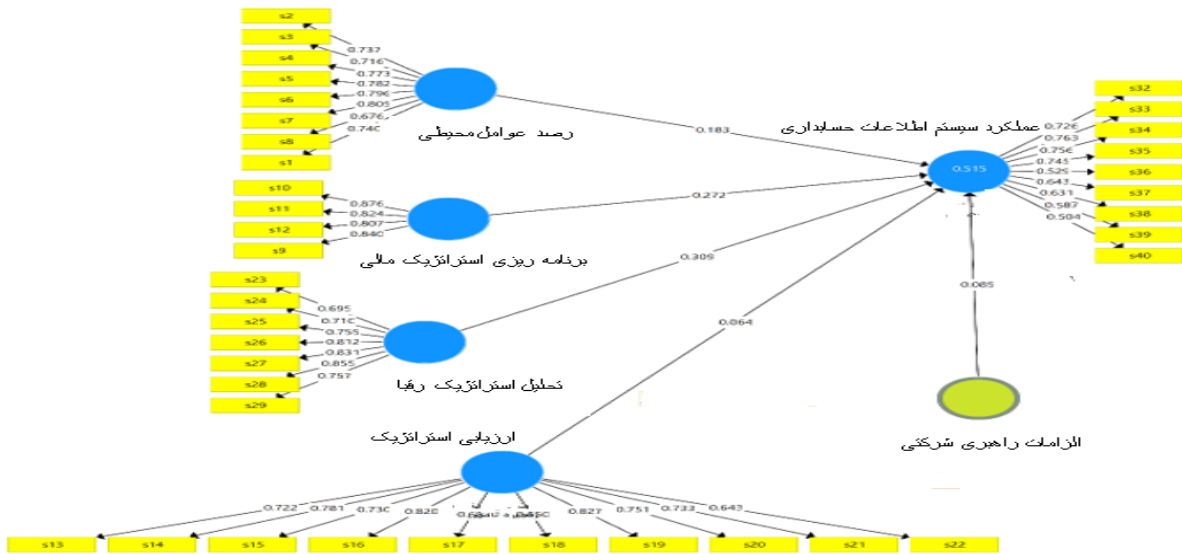
بر اساس جدول (۴)، با توجه به اینکه اعداد آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی (سازگاری درونی) و AVE همگی در بازه مربوطه قرار گرفته‌اند، می‌توان مناسب بودن وضعیت پایایی و روایی همگرایی مدل پژوهش را تایید کرد. ضمناً بار عاملی هر یک از سنجه‌های پژوهش جهت بررسی پایایی و روایی

جدول ۵: نتایج تحلیل عاملی تأییدی برای مدل اندازه‌گیری شده پژوهش

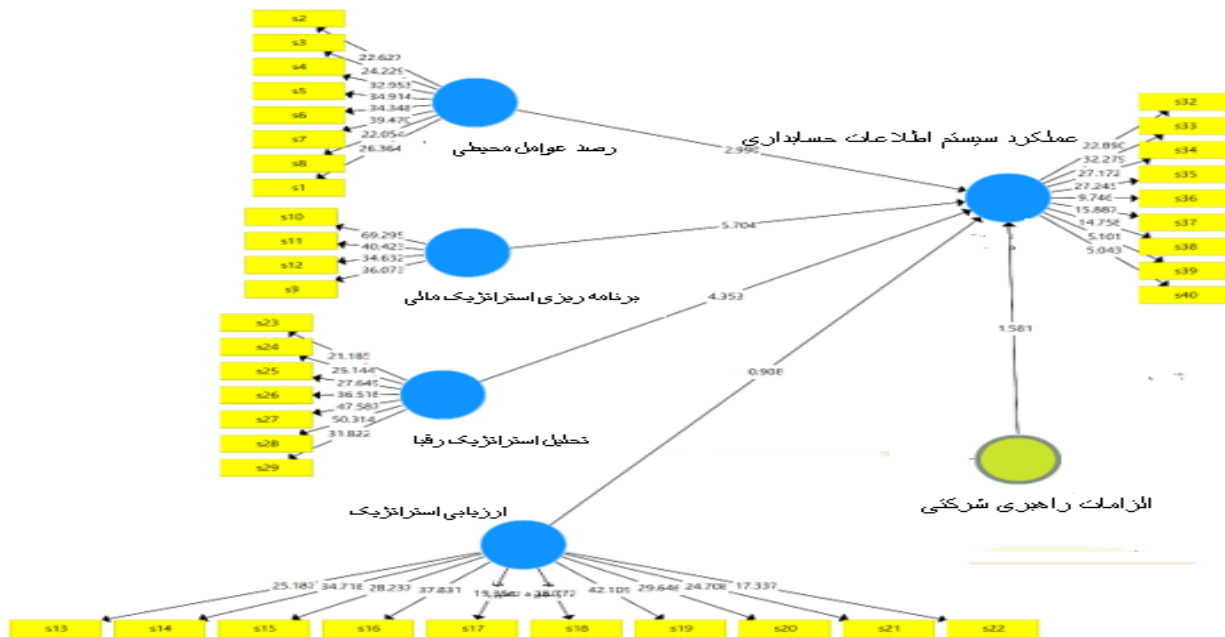
بار عاملی	گویه	متغیر	ردیف
0.740	تا چه میزان در تجزیه و تحلیل اطلاعات حسابداری نسبت به شناسایی عوامل محیطی توجه می‌شود؟	حسابداری مدیریت	۱
0.737	تا چه میزان اهداف استراتژیک مالی شرکت توسط سیستم های اطلاعات حسابداری کنترل می‌شود؟	استراتژیک	۲

0.716	تا چه میزان در تصمیمات مدیران، تحلیل استراتژیک به عنوان پشتیبان اطلاعاتی در نظر گرفته می‌شود؟	۳
0.773	در چارچوب بندی ساختار گزارشات حسابداری، تا چه میزان به حوزه مباحث استراتژیک توجه می‌شود؟	۴
0.782	در تدوین دستورالعمل‌های حسابداری تا چه میزان بر توسعه رویکرد استراتژیک دقت می‌شود؟	۵
0.796	در مدیریت هزینه و سود در شرکت تا چه میزان نسبت به تحلیل فرصت‌ها و تهدیدات محیطی توجه می‌شود؟	۶
0.805	در اخذ تصمیمات استراتژیک مالی تا چه میزان نسبت به سیاست‌ها و تحلیل وضعیت رقبا اقدام می‌شود؟	۷
0.676	در ارزیابی سالانه از شرکت در حوزه مالی و حسابداری تا چه میزان شاخص‌های استراتژیک در نظر گرفته می‌شود؟	۸
0.840	در شرکت تا چه میزان از سیستم‌های اطلاعات حسابداری در مواجهه با ریسک‌ها و پیشران‌های محیطی آشنا هستند؟	۹
0.876	در شرکت زیرسیستم‌های مالی تا چه میزان در مواجهه با بحران‌های مالی واکنش‌دهنده اند؟	۱۰
0.824	در شرکت سیستم‌های اطلاعات حسابداری تا چه میزان بر اساس کنش‌های بیرونی شرکت، گزارشات را تحلیل می‌کنند؟	۱۱
0.807	تا چه میزان سطح انعطاف‌پذیری سیستم‌های اطلاعات حسابداری در مواجهه با بحران‌های محیطی تقویت شده است؟	۱۲
0.722	نیروی انسانی در شرکت تا چه میزان نسبت به به کارگیری سیستم اطلاعات حسابداری آشنا و توجیه هستند؟	۱۳
0.781	تا چه میزان توجه به سطح دسترسی اطلاعاتی به منظور مدیریت ذینفعان و سهامداران در دستور کار قرار دارد؟	۱۴
0.730	تا چه میزان ساز و کارهای مالی در شرکت در تمامی بخش‌ها همسو و همراستا است؟	۱۵
0.820	فرآیندهای کلیدی تا چه میزان با یکدیگر در راستای دستیابی به اهداف همسو هستند؟	۱۶
0.681	تا چه میزان دستورالعمل‌ها و رویه‌های شرکت، با توجه به اهداف و مأموریت‌ها تنظیم شده است؟	۱۷
0.650	تا چه میزان بدنه تصمیم‌گیری و اعضای هیئت مدیره نسبت به اهداف و راهبردهای مالی شرکت توجیه هستند؟	۱۸
0.827	تا چه میزان اهداف و راهبردهای شرکت برای مدیران و سهامداران شفاف شده است؟	۱۹

پس از احراز روایی و پایایی پرسشنامه در بخش کمی تحقیق، با توجه به این که هدف تحقیق حاضر در مرحله کمی، اعتباریابی مدل طراحی شده در مرحله کیفی می‌باشد، برای نیل به این هدف از مدل معادلات ساختاری استفاده شده است که خروجی نهایی مدل با استفاده از نرم افزار PLS به صورت شکل (۲) ارائه شده است:

شکل (۲): مدل ساختاری پژوهش در حالت استاندارد (منبع: یافته‌های پژوهش)

شکل (۳): مدل ساختاری پژوهش در حالت استاندارد (منبع: یافته‌های پژوهش)

-ضریب مسیر

ضریب مسیر، همان ضرایب رگرسیون استاندارد شده هستند که در تجزیه رگرسیون معمولی به دست می‌آیند در واقع معناداری ضرایب مسیر، فقط صحت رابطه‌ها را نشان می‌دهد نه شدت رابطه بین سازه‌ها را. همان‌طور که در جدول (۵) مشاهده می‌شود، در تمامی سازه‌ها "ضرایب معناداری" کمتر از ۰/۵ مشاهده می‌شود، بنابراین بتای رگرسیون بین سازه‌های موجود در مدل، معنادار می‌باشند.

شاخص‌های برازش مدل معادلات ساختاری (حداقل مربعات جزئی) -ضریب تعیین

ضریب تعیین، سنج دقت پیش‌بینی مدل است و برابر با توان دوم همبستگی میان مقادیر واقعی و پیش‌بینی شده یک سازه درون‌زای معین است. چین سه مقدار ۰/۱۹ و ۰/۳۳ و ۰/۶۷ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای ضریب تعیین، معرفی می‌کند. همان‌طور که در شکل (۳) مشاهده می‌شود ضریب تعیین سازه‌های مدل، در حد قابل قبولی برازش می‌شود.

جدول (۵): نتایج ضرایب مسیر و معناداری سازه‌های مدل

تفسیر	معناداری	ضریب مسیر	مسیر
برازش مطلوب	۰/۰۰۱	۰/۸۷۹	رصد عوامل محیطی به عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری
برازش مطلوب	۰/۰۰۱	۰/۷۶۶	برنامه ریزی استراتژیک به به عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری
برازش مطلوب	۰/۰۰۶	۰/۶۵۸	تحلیل رقبا به به عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری
برازش مطلوب	۰/۰۰۱	۰/۳۴۱	ارزیابی استراتژیک به به عملکرد سیستم اطلاعات حسابداری
برازش مطلوب	۰/۰۳۶	۰/۸۳۴	الزامات راهبری شرکتی

عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای شدت رابطه معرفی می‌نمایند. همان‌طور که در جدول (۶) مشاهده می‌شود، معیار قدرت پیش‌بینی مدل برای تمامی متغیرهای وابسته و میانجی، بالاتر از ۰/۳۵ است؛ بنابراین قدرت پیش‌بینی شاخص‌های مربوط به سازه‌های مدل، در حد مطلوب برازش می‌شود.

-آلفای کرونباخ و آلفای ترکیبی

فرنل و لاکر معتقدند، ضریب آلفای کرونباخ، بیانگر میزان توانایی سؤالات در تبیین مناسب ابعاد مربوط به خود است،

هر چه ضرایب مسیر به دست آمده بالاتر باشند، نشان‌دهنده-ی آن است که متغیر مد نظر، اثرگذاری بیشتری دارد که در جدول (۵)، سازه عوامل محیطی به بیشترین تأثیر را بر پیامدهای دوسویه گذاشته است.

-معیار قدرت پیش‌بینی مدل

قدرت پیش‌بینی مدل توسط استون و گیزر معرفی شد، قدرت پیش‌بینی شاخص‌های مربوط به سازه‌های درون‌زای مدل را مشخص می‌سازد. هنسلر و همکاران، در مورد شدت قدرت پیش‌بینی مدل سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را به

دانسته‌اند بر همین اساس، طبق داده‌های جدول (۶) همه متغیرهای پنهان، ضریب قابل قبولی دارند.

اعتبارواگرا (تشخیصی)

روایی واگرا هنگامی وجود دارد که پیش بینی شود دو یا چند متغیر بر اساس نظریه یا نظریه های مربوط، همبستگی ندارند.

برازش کلی مدل

نهایتاً جهت برازش کلی مدل، از شاخص هایی همچون میانگین نرخ تورم واریانس، شاخص نیکویی برازش کلی، میانگین ضریب مسیر و میانگین ضریب تعیین استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۶) ارائه شده است:

همچنین ضریب "پایایی مرکب" نیز میزان همبستگی سؤالات یک بُعد به یکدیگر برای برازش کافی مدل‌های اندازه‌گیری را مشخص می‌کند. مقادیر بالاتر از ۰/۷ برای آلفای کرونباخ و ۰/۶ برای پایایی ترکیبی نشان از پایایی مدل دارند. همان‌طور که در جدول (۶) مشاهده می‌شود برای پایایی ترکیبی همه‌ی سازه‌ها مقدارشان بالای ۰/۶ می‌باشد بنابراین برازش این شاخص، مناسب ارزیابی می‌شود.

اعتبار همگرا

روایی همگرا سنجش میزان تبیین متغیر پنهان توسط گویه‌های آن است و معیار آن، میانگین واریانس استخراج شده است که توسط فورنل و لاکر پیشنهاد شد. فورنل و لاکر، مقدار روایی همگرا را بالای ۰/۵ قابل قبول دانسته‌اند با این حال مگنر و همکاران، مقدار ۰/۴ به بالا را هم کافی

جدول (۶): شاخص‌های برازش مدل تحقیق با استفاده از نرم افزار *PLS*

جدول ۶: معیارهای نیکویی برازش مدل پژوهش

نتیجه	مقدار مشاهده شده	محدوده قابل قبول	متغیرها
برازش مناسب	۰/۰71	کمتر از ۰/۰۸	SRMR^۱
			(Hu & Bentler, 1999)
برازش مناسب	۰/615	کمتر از ۰/۹۵	d-Uls
			(Henseler et al, 2015)
برازش مناسب	۰/۹0	کمتر از ۰/۹۵	d-G1
			(Henseler et al, 2015)
برازش مناسب	۰/۹2	کمتر از ۰/۹۵	d-G2
			(Henseler et al, 2015)
برازش مناسب	3.88	بیشتر از ۱/۹۶	Chi-square
			(Hu & Bentler, 1999)
برازش مناسب	۰/625	بیشتر از ۰/۲۵	NFI^۲
			(Bonett & Bentler, 1999)

¹ Standardized Root Mean Square Residual

² Normed Fit Index

برازش مناسب	۰/۶۲۰	بیشتر از ۰/۲۵	GOF ^۱
-------------	-------	---------------	------------------

(Bonett & Bentler, 1999)

^۱ Good of fit

کمترین وابستگی بین متغیرهای مستقل وجود دارد بنابراین شاخص هم خطی در مدل، قابل قبول ارزیابی می‌شود؛ نتایج روایی واگرا نیز نشان می‌دهد که سازه‌ها در مدل ارائه شده منحصر به فرد می‌باشند و پدیده احاطه شده به وسیله سایر سازه‌های مدل، نشان داده نمی‌شود. در ارتباط با ضریب تعیین نیز بیشترین درصد پیش بینی کنندگی تغییرات، مربوط به سازه محوری می‌باشد و همچنین معیار قدرت پیش بینی مدل نیز برای تمامی متغیرهای وابسته بالاتر از ۰/۳۵ است؛ بنابراین قدرت پیش‌بینی شاخص‌های مربوط به سازه‌های درون زای مدل، در حد مطلوب برآزش می‌شود سرانجام بتای رگرسیون بین سازه‌های موجود در مدل معنادار می‌باشند. نتایج به دست آمده در این تحقیق در مقایسه با سایر تحقیقات صورت گرفته نشان می‌دهد که هیراد و همکاران (۱۴۰۰) به این نتیجه رسید که شرکت‌های تولید کننده که مایل به افزایش کارآیی خود از نظر حسابداری مناسب در فرآیندهای حسابداری مالی خود به این مهم دست پیدا کنند که با نتایج تحقیق حاضر از منظر مؤلفه‌های الزام‌آور همسو می‌باشد. محمدنژاد و همکاران (۱۳۹۹) نشان داد که انعطاف پذیری نرم افزارهای حسابداری بر پاسخگویی به ذینفعان داخلی و خارجی شرکت تأثیر گذار است که با نتایج تحقیق حاضر در بُعد زیرساخت ها و رصد محیطی و مدیریت ذینفعان دارای همسویی می‌باشد. نظری‌پور (۱۳۹۷) به این نتیجه رسید که سیستم‌های حسابداری مدیریت به عنوان بخشی از سرمایه ساختاری دارای تأثیر مثبت بر روی عملکرد تجاری بوده و سازه‌های سرمایه فکری (سرمایه ساختاری و سرمایه ارتباطی و سرمایه انسانی) دارای اثرات متقابل بر یکدیگر هستند. همچنین سرمایه انسانی به صورت غیرمستقیم و از طریق سرمایه ساختاری و سرمایه ارتباطی بر عملکرد تجاری تأثیر است. سرمایه ارتباطی به صورت مستقیم بر عملکرد تجاری و به صورت غیرمستقیم همچنین از طریق سرمایه ساختاری بر عملکرد تجاری است که با نتایج تحقیق در حوزه فناوری و تکمیل فرآیندهای فناوری اطلاعات همسو می‌باشد. بر اساس یافته‌های تحقیق، پیشنهاد می‌شود در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران به منظور ایجاد هم افزایی در اصول

جدول فوق شاخص‌های برآزش مدل پژوهش را نشان می‌دهند. با توجه به مقادیر بدست آمده، داده‌های جمع‌آوری شده برای اندازه‌گیری متغیرهای پنهان از کفایت و برآزش لازم برخوردارند و در نتیجه، نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش، قابل اتکا و مورد اعتماد می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

در این تحقیق با مهم‌ترین مسئله‌ی موجود در بسیاری از شرکت‌های بورسی و سرمایه‌گذاری در ایران که همانا توسعه سیستم‌های پایگاه‌های اطلاعات حسابداری به منظور ایجاد سطح دسترسی کانالیزه شده به مدیران در سطوح مختلف، کارکنان و ذینفعان شامل سرمایه‌گذاران، مشتریان و سهامداران در شرایط پیشران‌های محیطی است، آغاز شد و نسبت به بیان مشکلات و چالش‌های موجود در زمینه‌ی شفاف‌سازی، یکپارچه‌سازی و متناسب‌سازی در شرکت‌ها در بخش مالی مطالب ارائه شدند. کشور ایران با توجه به شرایط اقتصادی که دارد، متأثر از تغییر و تحولاتی است که می‌تواند شرکت‌ها را دچار نوسانات و تلاطمات مختلفی نماید که ناشی از پیشران‌های محیطی و کنشگران متعدد نظیر کنش‌های اقتصادی شامل نوسانات ارزی، افزایش قیمت‌های کالاهای صنعتی، افزایش بیمه، افزایش سود بانکی و... و کنش‌های سیاسی شامل تحریم‌های بین‌المللی، قطعنامه‌های سیاسی، نزاع‌های داخلی در بین احزاب کشور، سخنان و مواضع سیاستمداران و... کنش‌های منطقه‌ای شامل جنگ، قحطی، روابط دیپلماتیک و... می‌شود که تمامی این موارد، ضرورت توجه به حسابداری مدیریت استراتژیک و استقرار سیستم‌های اطلاعاتی را بیش از پیش نمایان می‌سازد که به این منظور در این مقاله سعی شد، به حوزه‌ی حسابداری مدیریت استراتژیک از این رهگذر توجه شود. محقق با استفاده از معادلات ساختاری و تدوین پرسشنامه و نظرسنجی از خبرگان به منظور اعتبارسنجی مدل اقدام شد که نتایج نشان داد روایی همگرا در تمامی سازه‌ها بالای ۰/۴ است و این به معنای آن است که میزان تبیین متغیرهای پنهان مدل توسط گویه‌های آن به خوبی مورد سنجش قرار گرفته است؛ مقدار عامل تورم واریانس نیز برای تمامی سازه‌ها، کمتر از پنج می‌باشد و این به معنای آن است که

اصول حسابداری مدیریت استراتژیک مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

منابع و مأخذ

ادیبی زاده، نیما. بنی فاطمی کاشی، سیمین. (۱۳۹۸). نقش عوامل موفقیت شرکت‌ها بر انتخاب بهینه سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در شرکت PES. فصلنامه مطالعات تطبیقی در مدیریت مالی و حسابداری، دوره سوم، شماره ۴. روبری، سیده آمنه. کردستانی، غلامرضا. (۱۴۰۰). وضعیت حسابداری مدیریت استراتژیک در ایران: رویکرد تکتیکی - مدیریتی. فصلنامه حسابداری مدیریت. دوره ۱۰، شماره ۴۰. بنا بفروبی، محمد رضا. (۱۳۹۷). ارزیابی کارایی سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری و نقش آن در کارایی عملکرد شرکت. دومین کنفرانس ملی پژوهش‌های نوین حسابداری و مدیریت در هزاره سوم. رهنمای رودپشتی، فریدون و رستمی مازویی، نعمت. (۱۳۹۵). مروری بر تئوری‌های روانشناسی در تحقیقات حسابداری مدیریت. حسابداری مدیریت، ۸(۲۶)، ۱-۲۰. شوازی، مجید. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین سیستم اطلاعات حسابداری و عملکرد مالی با توجه به نقش میانجی عملکرد فرایند حسابداری در سازمان تامین اجتماعی یزد. پایان نامه دانشگاه آزاد واحد اردکان. شیرانی، محمود. دهکردی، اسلامیان، بابادی، حجت الله. (۱۴۰۲). ارزیابی سیستم اطلاعات حسابداری و تأثیر آن بر عملکرد مدیران مالی. فصلنامه مطالعات اقتصادی، مدیریت مالی و حسابداری، دوره نهم، شماره ۱. قنبری، فرشته. یزدیفر، حسن. (۱۴۰۰). کاربرد مدل یکپارچه پذیرش و استفاده از فناوری بر تملیلات رفتاری حسابداران در پذیرش سیستم اطلاعات حسابداری، فصلنامه دانش حسابداری مالی. دوره ۹، شماره ۱. مرادی، مهدی. بیات، نعیمه. (۱۳۹۸). سیستم های اطلاعاتی حسابداری. انتشارات مرنديز. نظری، مونا؛ رهنمای رودپشتی، فریدونی؛ نیکومرام، هاشم و پورزمانی، زهرا. (۱۳۹۷). ارائه الگوی اصول یکپارچه

حسابداری مدیریت استراتژیک، نسبت به تغییر رویکردهای مدیریتی از طریق تعاملات موجود میان مدیران در سطوح مختلف، الزام مدیران به جاری شدن فرهنگ سازمانی مبتنی بر اصول شایستگی، رویکرد شایسته سالاری مدیران، اهمیت دادن مدیران به مهارت های نرم افزاری و سخت افزاری لازم توسط پرسنل، تفویض اختیارات مشخص به مدیران پایین تر، نقش ضعیف مدیران میانی و اجرایی در تعیین اهداف و برنامه ها، بهبود مهارت های مدیران، مبتنی بر اصول شایستگی در انتخاب مدیران، رعایت دستورالعمل ها توسط مدیران و کارکنان، توسعه نگرش رهبریت به جای مدیریت، توجه به مدیریت مشارکتی، شناخت مدیران مجموعه از توانمندیها و شایستگی های کارکنان اقدام شود؛ همچنین پیشنهاد می‌شود در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران به منظور ایجاد هم افزایی در اصول حسابداری مدیریت استراتژیک، اعمال سیاست‌های خرد و کلان سازمان در راستای پیاده سازی سیستم های اطلاعات حسابداری، افزایش هماهنگی میان اهداف و ارزش‌های از پیش تعیین شده در سازمان در دستور کار قرار گیرد. از طرفی با توجه به این که یکی از الزامات سیستم‌های اطلاعات حسابداری توجه به رویکرد استراتژیک است، ایجاد زیرسیستم‌های مالی مبتنی بر سناریوپردازی و توجه به رویدادهای آینده و ارائه‌ی تحلیل‌های بهنگام برای مدیران در دستور کار قرار گیرد. به منظور توسعه‌ی مقاله‌ی حاضر، جهت تحقیقات آینده موارد ذیل برای محققین محترم پیشنهاد می‌گردد:

- پیشنهاد می‌شود؛ سیستم های اطلاعات حسابداری از منظر ساز و کارهای مورد نیاز جهت تلاقی فرآیندهای سیستم های اطلاعاتی و فرآیندهای کلیدی سازمان انجام شود.
- پیشنهاد می‌شود؛ سیستم های اطلاعات حسابداری به صورت تفصیلی از منظر توسعه‌ی رویکرد استراتژیک مالی و در نظر گرفتن پیشران- های محیطی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد.
- پیشنهاد می‌شود نظام راهبری شرکتی به عنوان یکی از ساز و کارهای اساسی مدیریتی در قالب

government

accounting information systems using social media information: an application of text mining and machine learning. *Int. J. Account. Inf. Syst.* 48, 10060

Fitrios, R. (2016). *Factors That Influence Accounting Information System Implementation And Accounting Information Quality. International Journal of Scientific & Technology Research*, 5(4), 192-198.

Gamayuni, R. (2019). *The Effect of Management Accounting Information System Application on Information Quality and Its Implication on Good Government Governance, Internatinal Journal of Scientific & Technology Research*, 8.

Hadid, W., Al-Sayed, M. (2021). *Management accountants and strategic management accounting: The role of organizational culture and information systems. Management Accounting Research*, 50, 100725.

Hafij Ullah, M., Khonadakar, J., Fahim, S. (2014). *Role of Accounting Information in Strategic Decision Making in Manufacturing Industries in Bangladesh. Global Journal of Management and Business Research: D Accounting and Auditing*, 14(1), 9-22.

Kanakriyah, R. (2017). *The Impact of Accounting Information Systems on the Banks Success: Evidence from Jordan. Research Journal of Finance and Accounting*, 8(17), 1-14.

Kanakriyah, R. (2017). *The Impact of Accounting Information Systems on the Banks Success: Evidence from Jordan. Research Journal of Finance and Accounting*, 8(17), 1-14.

Khan, A. (2017). *Impact of Accounting Information System on The Organizational Performance: A Case Study of Procter and Gamble. Star Research Journal*, 5(12), 26-30.

Turner, M. J., Way, S. A., Hodari, D., & Witteman, W. (2017). *Hotel property*

حسابداری مدیریت مبتنی بر تفکر انتقادی. حسابداری مدیریت، ۱۱(۳۹)، ۶۷-۸۱.

نوری، شهرام. خدابخشی، پاریجان. زارعی، سمیرا. (۱۴۰۱). نقش حسابداران مدیریت بر شیوه‌های اجرایی حسابداری مدیریت استراتژیک: نقش فرهنگ سازمانی و سیستم‌های اطلاعاتی. فصلنامه تحلیل بازار سرمایه، شماره ۴.

منابع انگلیسی

Abdullah, N. H. N., Agus, H., & Said, J. (2020). *The role of strategic management accounting on heterogeneity of human capital, information technology capabilities and value creation. International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 10(11), 652-21

Al-Okaily, M., 2022. *Toward an integrated model for the antecedents and consequences of AIS usage at the organizational level. Eur. J. Bus.* <https://doi.org/10.1108/EMJB-05-2022-0100>

Alnajjar, M. (2016). *Impact of Accounting Information System on Organizational Performance: A Study of Small and Mid-Sized Enterprises in UAE. International Journal of Accounting Research*, 4(1), 1-7.

Al-Dalaien, B.O.A. (2018). *The Impact of Accounting Information System in Effectiveness of Financial Performance of Selected Industries In Jordan. Unpublished Doctoral Thesis, Department of Commerce, Aligarh Muslim University, Aligarh, Uttar Pradesh, India*

Beg, K. (2017). *Impact of Accounting Information System on the Financial Performance of Selected FMCG Companies. Asian Journal of Applied Science and Technology*.

Darmansyah, A., Fitrijanti, T. (2016). *The Effect of Application Computer-Based Accounting Information System (CBAIS) on The Quality of Accounting Information and Managerial Performance*.

Duan, H.K., Vasarhelyi, M.A., Codesso, M., Alzamil, Z., 2023. *Enhancing the*

performance: The role of strategic management accounting. International Journal of Hospitality Management, 63, 33–43.

*<https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2017.02.001N>
guyen, H., Nguyen, A., 2020. Determinants of accounting information systems quality: empirical evidence from Vietnam. Accounting 6, 185–198*

Salehi, M., Rostami, V., Mogadam, A. (2010). Usefulness of Accounting Information System in Emerging Economy: Empirical Evidence of Iran. International Journal of Economics and Finance, 2(2), 186-195.

Shuhidan, S., Mastuki, N., Wan Mohd, N. (2015). Accounting Information System and Decision Useful Information Fit Towards Cost Conscious Strategy in Malaysian Higher Education Institutions. Procedia Economics and Finance, 13(1), 885-895.

Soudani, S.N. (2012). The Usefulness of an Accounting Information System for Effective Organizational Performance. International Journal of Economics and Finance, 4(5), 136-145.ia,

Tavallaei, R., Alamdari, M. (2017). Techniques and tools of research methods in management. Shahid Beheshti University Press.

Visedsun, N., & Terdpaopong, K. (2021). The effects of the strategy and goal on business performance as mediated by management accounting systems. Economies, 9(4), 149.

*<https://doi.org/10.3390/economies9040149>
Zakaria, W. (2017). A Survey on the Impact of Accounting Information System on Tasks Efficiency: Evidence from Malaysian Public Sector Agencies. International Review of Management and Marketing.*

Investigating the impact of strategic management accounting on the performance of the accounting information system with the role of moderator of the requirements of the corporate governance system

¹Hasan Kordani

*²Mehdi Khalilpour**

³Javad Ramezani

⁴Seyed Javad Ebrahimi

⁵Ali Falah

Abstract

In the last decade, strategic management accounting practices have attracted considerable attention from academics and business organizations; Strategic management accounting as a forward-looking mechanism seeks to identify and analyze management accounting data about a company's product in the markets, its cost structure and competitors' costs, as well as monitoring the strategic position of the company and the position of competitors, which in between Various tools, including the accounting information system, can play an important role in the integration, clarification and strategic alignment in the company, and with the help of the requirements of the management system, which is a governance and management approach in the company, facilitate and accelerate this. The main goal of this research was to investigate the impact of strategic management accounting on the performance of the accounting information system with the role of moderating the requirements of the aforementioned corporate governance system. To achieve this goal, which is descriptive from the point of view of the data collection method and practical from the point of view of the result, by using a questionnaire that was implemented after the validity of Lavosheh and a survey of 155 managers and experts active in Tehran stock exchange companies. The results of the research showed that the components of monitoring environmental factors, analysis of competitors, strategic planning and strategic evaluation have a positive and significant effect on the performance of the accounting information system with the role of moderator of the requirements of the corporate governance system.

Keywords: *strategic management accounting - accounting information system performance - requirements - corporate management system - process*

¹ PhD student in accounting, Noor branch, Noor, Islamic Azad University, Iran. .kordani@gmail.com

² Assistant Professor of Accounting, Department of Accounting, Noor Branch, Noor Islamic Azad University, Iran (Corresponding author) khalilpouremehdi@gmail.com

³ Assistant Professor of Accounting, Department of Accounting, Noor Branch, Noor Islamic Azad University, Iran. Javad.ramezani58@gmail.com

⁴ Assistant Professor, Accounting, Accounting Department, Noor Branch, Noor Islamic Azad University, Iran. Acc.ebrahimi@yahoo.com

⁵ Assistant Professor, Accounting, Accounting Department, Noor Branch, Noor Islamic Azad University, Iran .Fallahali55@yahoo.com